

Ю. В. Федорець,
студентка магістратури ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: XgirlX@ukr.net

Технологія формування іміджу сучасного керівника освітнього закладу
У статті розкрито позицію різних науковців щодо створення позитивного професійного іміджу керівника навчального закладу, окреслено ознаки та визначено кроки створення професійного іміджу. Методичні поради, подані у статті, можуть допомогти керівнику навчального закладу оптимізувати процес створення привабливого професійного іміджу.

Родоначальник теорії наукової організації праці Ф. Тейлор описав зміст роботи керівника організації такими словами «Плануй – роби – дивись – впливай». Складові цієї формули є основою визначення фаз управлінського циклу в діяльності керівника організації [1: 223].

Що стосується значення поняття «керівник», то на перший погляд воно очевидне. Однак на практиці це не так, оскільки цей термін використовується у різних, не завжди правильних значеннях. Із цим поняттям пов'язані погляди на посаду в структурі апарату управління, функціональною сферою діяльності, статусом особи, рівнем управління, сферою підпорядкування і т. ін.

Керівник – це завжди суб'єкт правління, практичні дії якого пов'язані з організацією діяльності підлеглих, сукупна праця яких спрямована на досягнення поставлених цілей [2: 115-116].

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що одним із важливих аспектів загального сприйняття й оцінювання будь-якого явища, предмета, організації, суб'єкта є враження, яке воно справляє, або імідж. Імідж — це об'єктивний чинник, який відіграє чуттєву роль в оцінюванні соціального явища, процесу чи особистостей людини. Стосовно людини імідж багато в чому визначає те, що саме певна особистість робить і що говорить та яким є вияв її внутрішнього світу, особистісні та професійні якості, риси характеру, манери, стиль спілкування, рівень вихованості та зовнішність. З огляду на те, що людина здатна все вищеперераховане змінювати, імідж можна спрямовано формувати, уточнювати або переробляти за допомогою модифікації діяльності, вчинків і мисленневих позицій [3: 379].

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити наукове бачення теоретико-практичних аспектів технології іміджу сучасного керівника освітнього закладу.

Не випадкове вивчення психологічних і соціально-психологічних основ професіоналізму сучасних керівників різного рівня викликає підвищений інтерес вітчизняних дослідників (А. Биков, А. Шестаков та ін.), соціальної психології (А. Реан, Н. Кузьміната ін.); організації (Е. Шришина, І. Алехіна, І.

Криксунова та ін.), відображають рівень розробленості даної проблематики й переконливо свідчать, що саме від професіоналізму керівника залежать не тільки зовнішня конкурентоспроможність організації на ринку, але й рівень корпоративної культури, міра прихильності співробітників до своєї організації, мотивація трудової діяльності, імідж організації та ін.

Іміджеологія – це нова науково-прикладна дисципліна, що виникає на збігу психології, соціології, філософії, культурології та низці інших наук. Іміджеологія вивчає закономірності формування, функціонування й керування іміджем людини, організації, товару й послуг.

Імідж (за словником) – це образ ділової людини, уявлення інших про неї, часто цілеспрямовано створюване.

Але в літературі імідж – це ваш образ в очах інших. Імідж – набір значень, завдяки якому будь-який об'єкт є відомим і завдяки будь-який об'єкт є відомим і завдяки якому люди певним чином описують його, запам'ятовують і ставляться до нього.

Імідж – це те враження, яке справляє особистість (організація, інституція) на іншу людину або суспільну групу. Першочерговим психологічним підґрунтям управління іміджем особистості (організації) виступають знання того, як будують сприйняті та інтерпретовані будь-які факти, відомості, що стосуються цієї особистості або організації, іншою людиною чи групою людей.

Г. Поченцов визначає імідж як звернене ззовні «Я» людини, так зване публічне «Я». Він зараховує поняття іміджу як до людей, так і до товарів, організацій, країн.

П. Берт розглядає імідж як загальне враження, яке людина справляє на інших, як загальну картину особистості в очах інших людей.

«Імідж – це мистецтво управляти враженням» (Е. Гофман). Везіння може стати реальністю. Потрібно лиш знайти правильний код. Це означає правильно сформулювати імідж. Тоді замок до успішності відкриється [4: 1-2].

Сутність сучасного управління полягає у спрямуванні ділового, творчого, лідерського потенціалу людей на досягнення спільних цілей.

Управління – цілеспрямований вплив керівника на свідомість і поведінку окремих індивідів або членів організації з метою підвищення організованості та ефективності їх спільної діяльності.

Однією із найважливіших передумов цього є психологічні знання про специфіку, закономірності індивідуальної і групової життєдіяльності, впливу на неї. Цією теоретичною і прикладною проблематикою займається психологія управління, що продукує знання про психологічні основи, соціально-психологічну, соціокультурну, етнопсихологічну специфіку управлінської діяльності, чинники її ефективності, джерела керівництва і лідерства, причини конфліктів в управлінні, особливості і способи їх подолання, психологічні детермінанти діяльності керівників, стилів керівництва тощо [5, с. 4].

Керівник сучасного освітнього закладу, зокрема школи, є насамперед публічним діячем, оскільки в своїй роботі він постійно вступає в спілкування

з п'ятьма соціальними групами: учнями, педагогами, місцевим керівництвом освіти, технічним персоналом і батьками. Виходячи з настільки широкого соціального плацдарму, на якому доводиться працювати директору школи, йому просто необхідно бути привабливою, цікавою та авторитетною особистістю.

Сучасний директор школи має пройти професійне навчання з різних напрямків: економіка підприємства, соціальний менеджмент, менеджмент та маркетинг в сфері освіти, магістратуру, а ще краще аспірантуру в педагогіці, різноманітні курси підвищення професійної кваліфікації, вивчати роботу з обдарованими дітьми, експертизу діяльності закладу, методи соціалізації школи та багато іншого.

Сучасний директор просто повинен уміти обирати єдино вірний та оптимальний спосіб власних дій, які б працювали на зміцнення позитивного іміджу його особи та ввіреного йому закладу. Для цього керівник має володіти високим рівнем сформованості нас наступних компетенцій: здійснення оптимального відбору ідей оновлення педагогічного процесу і ефективного управління на основі використання аналітичних та експертних методів (дослідження в різних напрямках до прийняття рішення); стратегічне планування; творчий підхід до реалізації планів; розвиток рівня емпатичного розуміння особистісних інтересів та зацікавленостей людей; уміння вибудовувати ефективне співробітництво, вести за собою (захопити інших певною ідеєю); здатність залучати прибічників і симпатиків (правильно розставляючи акценти, доступно розповідати про вигоди); «непомітність» керівника в організації діяльності; створення умов для стимулювання розвитку власної ініціативи педагогів та їх самоздатність стійкості шляхом делегування повноважень; уміння ризикувати; здійснення виходу на зовнішні ресурси; планування розвитку школи на основі реалізації проєктів; планування і здійснення змін у школі з урахуванням опору персоналу нововведенням (адже вчителі є різними – одні можуть конструювати власну модель навчання, інші не володіють подібними) [6: 94].

Керівник має володіти на високому рівні такими якостями, що забезпечують успішність виконання професійної діяльності:

- організаторські, комунікативні, аналітично здібності;
- здатність керувати, виявляти якості лідера у спілкуванні з підлеглими, керувати собою, абстрагувати;
- уміння виявляти ділові якості підприємця;
- високий рівень понятійного мислення [7: 30].

Формування лідерських якостей і вмінь у керівників ЗНЗ є одним із найважливіших завдань, яке потребує вирішення в сучасній системі підготовки і підвищення кваліфікації. Важливу роль у цьому процесі мають відігравати викладачі психології управління і менеджменту освіти, які повинні наповнити зміст навчання керівників ЗНЗ відповідними темами з розвитку лідерства в шкільних організаціях і створення відповідних умов для: стимулювання і мотивації педагогічних працівників, сприяння їх професійному розвитку; вирішення сучасних завдань освіти і розвитку

впевненості педагогічних працівників у своїх силах; забезпечення змістової і скоординованої праці в колективі [8: 5].

Процес створення іміджу багатогранний і складний. На враження впливає буквально кожна деталь. Тут важливо все: стиль одягу й зовнішній вигляд, аксесуари – навіть ці складові говорять про переваги їхнього власника й про рівень його успішності.

Головна функція іміджу – приведення дій керівника у відповідність із очікуванням підлеглих. Ця функція з'являється, виходячи з найпростішої вимоги з'ясованості дій людини для навколишніх [9: 40].

Мета кожного керівника – створення школи, в якій будуть виховуватись творчі особистості нового тисячоліття, здатні досягти успіху й відчувати радість і віру у власні сили.

Вважається, що люди судять про нас по зовнішньому враженню, яке ми створюємо протягом перших п'яти секунд знайомства і по першим п'яти секундам нашої розмови. Саме такі якості особистості, як зовнішність, голос і вміння вести діалог можуть зіграти вирішальну роль і в нашій кар'єрі, і у всьому житті.

Кожного разу, коли ви встаєте, щоб виголосити промову на діловій нараді, взяти участь у теле- або радіо- дискусії, звернутися до студентів в аудиторії, провести прес -конференцію, відповісти репортерам, ви виступаєте перед публікою. Про вас судять ваші колеги, начальство, радіослухачі і телеглядачі, репортери і так далі. Якщо ваш зовнішній вигляд не вселяє поваги або ваша манера триматися залишає бажати кращого, то слухачі просто відключаються від вас. В такому разі ви не зможете донести до людей те, що ви хотіли їм повідомити – і все не через те, що ваше повідомлення було нецікавим, а тому, що щось в вашій манері говорити або у вашій зовнішності поставило бар'єр між вами і слухачами

Якщо ви знаєте, що гарно одягнені, вдало причесані, знаходитеся в гарній фізичній формі, то ви будете просто випромінювати упевненість в собі. Якщо ж ви відчуваєте, що у вас щось не так, щось не співпадає з вашим особистим стандартом, то мимоволі ви починаєте зосереджуватися саме на цьому елементі. Простий, стриманий одяг – підтримка для вас. Окрім всього іншого, він дозволяє глядачу бачити саме вас, а не те, що на вас одягнено. Таким шляхом ви зможете ненав'язливо вражати свою індивідуальність. Манера одягатися доволі багато розкаже про вас – про вашу освіту, про те, що ви собою представляєте і до чого прагнете.

Ваш голос важливий так само, як ваша зовнішність, манери, текст вашого виступу. Неприємний голос може виявитися ахілесовою п'ятою вашого іміджу. Він може перекреслити всі ваші гідності. Інакше кажучи, ваш голос повинен сприяти вашій кар'єрі, а не псувати її.

Людина, по виду своєї діяльності змушена бути публічною особистістю, змушена в будь-якій ситуації пересуватися граціозно і з гідністю, зберігаючи повну впевненість в собі [10: 10, 19-23, 90,93,179].

Великого значення у формуванні професійного іміджу сучасного керівника становить управлінська культура (культура управління).

Відсутність чіткого визначення поняття «культура управління», «управлінська культура», розмитість змістовних характеристик, рівнів і критеріїв оцінки культури керівника навчального закладу не сприяють практичному втіленню ідеї її розвитку. Відтак постає пріоритетне завдання проведення цілеспрямованого дослідження проблеми формування професійно-менеджерської культури.

Культура притаманна різним формам людського існування як його характерна та обов'язкова ознака. Культура виступає як специфічний спосіб організації та розвитку людської життєдіяльності, представлений у продуктах матеріальної та духовної праці, у системі соціальних норм, духовних цінностей, у сукупності ставлення людей до природи, до самих себе, а також їх відношень між собою.

Професійну культуру І. Зазюн, Н. Крилова, А. Радугін, В. Праворотов та інші вчені розглядають як систему соціальних якостей, що безпосередньо забезпечує рівень трудової діяльності. За енциклопедичним словником, професійна культура характеризує «рівень та якість професійної підготовки» [3: 402].

Професійна культура є родовим поняттям по відношенню до менеджерської (управлінської) культури, яка є видовим поняттям і характеризується системою управлінських знань і вмінь, професійних та особистісних якостей, рівнем розвитку мотиваційно-ціннісної сфери вчителя як керівника.

Управлінську культуру розглядають як рівень розвитку творчих сил і здібностей керівника (Є. Березняк), культуру праці керівника (В. Співак), сукупність положень, принципів, норм і завдань керівника (Б. Гаєвський, Ю. Палеха), системне явище, яке поєднує особистісні якості керівника та його мотиви (С. Королюк) [11: 113].

Імідж сучасного керівника навчального закладу формується плінною працею, роботою над собою. Імідж керівника формується за рахунок не лише його зовнішнього вигляду й манер та поведінки, а й вміння говорити та загальних розумових здібностей. У результаті проробленої роботи задля формування сприятливого іміджу керівника може стати своєрідним мірилом рівня розвитку особистості, як професіонала і в подальшому рівня розвитку навчального закладу.

Дана проблема не розглянута до кінця, її продовженням може бути вивчення сучасного стану формування іміджу сучасного керівника освітнього закладу.

Список використаних джерел та літератури

1. Шегеда А. В. Менеджмент : навч. посіб. / Шегеда А. В. - К. : Знання, КОО, 2002. – 583 с.
2. Болсун С. А. Професійний імідж керівника навчального закладу / С. А. Болсун // Менеджмент. – 2013. – № 7–9. – с. 379–381.
3. Хоруженко, К. М. Культурологія : енциклопед. слов. / К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1997. – 640 с.
4. Собчук Н. Іміджеологія в управлінні навчальним закладом / Наталя Собчук, Олена Лихобаба // Завуч.: Україна. – 2014. - №5. – С. 1-16.

5. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : посібник / Орбан-Лембрик Л. Е. – Київ : Академвидав, 2003. - 568 с.
6. Комаровська А. В. Імідж керівника освітнього закладу / А. В. Комаровська // Управління школою.: – 2011. - №19-21. – С. 94-95.
7. Даниленко Л. Імідж учителя / Лідія Даниленко // Управління освітою: Україна. – 2014. - №13. – С. 30-31.
8. Даниленко Л. Директор сучасного навчального закладу / Лідія Даниленко // Управління освітою.: Україна. – 2014. - №3. – С. 3-5.
9. Федоров С. Формування позитивного іміджу школи / Сергій Федоров // Директор школи.: Україна. – 2014. - №2. - с. 39-43.
10. Браун Л. Имидж – путь к успеху / Браун Л. – СПб. : Питер, 2000.- 192 с.
11. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: Секрети успішного управління / О. І. Мармаза. – Х. : Основа, 2005. – 176 с.

Ю. Федорец

Технология формирования имиджа современного руководителя образовательного учреждения

В статье раскрыто позицию различных ученых по созданию положительного профессионального имиджа руководителя учебного заведения, определены признаки и определены шаги создания профессионального имиджа. Методические советы, представленные в статье, могут помочь руководителю учебного заведения оптимизировать процесс создания привлекательного профессионального имиджа.

Y. Fedorets

The technology of image formation of the modern manager educational institution.

The article deals with the position of various scholars on creating a positive professional image of the head of the institution, outlines the features and outlines steps create a professional image. Methodical advice given in this article can help school leaders optimize the process of creating an attractive professional image.